מערבין בהן לף על גב דמסתמא נקנין בכסף מעשר דפרי מפרי הן וגידולי קרקע וי"ט לומר הא לחין מערבין בהן היינו משום דלא חזו לגלח ע"י תיקון וגבי עירוב לריך שיהו רחויין לאכילה בשעה שהעירוב חל אבל לטמא טומאת חולין לו ליקח בכסף מעשר שפיר דמי כיון דאיכא למיחש שמא יאכל מהן קודם שיבא לידי תיקון א אבל דבר שאין לריך תיקון ב אם ניקח בכסף מעשר ג כל שכן דמערבין בו ד וכן משני לקמן ג אכפניות דלעניין טומאת חולין אמרינן דלאו אדעתא דהכי אתי לאתויי ומתני' דמעשר שני דקתני ומזמן שמי סעודות לעירוב וכגילה לטמא טומאת חולין דמשמע דהא בהא תליא כדאמר לקמן ד היינו בדבר שאין לריך תיקון וכגון דלמר ובי מערבין בפחותים מלחולי פחות מדרבנן עבד דהא אמרו מי לא הוה ידע דניקח בכסף מעשר דהוי פירי מפירי וגדולי קרקע דאין לומר דמיירי בפחותים אל יעבר דלריך למתקן דאם כן לא מיירי שפיר ממתני' דמעלה:

הדר אמינא מאי שבר דבי"ה קעי"ת. כל הני דרשות מיתורא דכתי"ן דריש דפרטי לריכי לפרט וכלל דממה נפשך לריכי תרי מיניהו כדאמר בפרק קמא דקדושין (דף ח.) גבי הענקה לאי כתיב נתן הוה ממיע"ה ג'דולי קרקע[ו] לא ואי כתיב גורן הוה ממיע בעלי חיים לא[ז] ומאי פרטי נמי שמע לריכי לסוף דרשה ועוד דכתובות פ"ג (דף כג.) ובפרק בתרא דיומא (דף עו.) פריך ותימא דבילה קעילית ומשני גמר שכר שכר ממזיר והכא נפקא לן מדמרבינן יין לגבי קנקן אלמא תפס אלטריך שכר שכר לא נימא שכר גופיה דבילה קעילית היא והכא מכי"ת דכשכר קאי וקשה דהיכי קאמר הכא הס"ד דכי"ת דכשכר לבילה קעילית אתא הא מכלל ופרכו נפקא דהוו פירי מפירי ח ועוד דקשה מה"ר שמואל דהיכי בעי למימר תפס דכשכר גופיה לבילה קעילית ט והאמר הכא דאי לאו דיין לגבי קנקן ס"ד דכי"ת דכשכר לבילה קעילית י ויש לומר דכשכר גופיה בעי למימר לבילה קעילית בעינן והכא בבילה מעורבת עם המים שכן רגילים לתקנם ומשיב טפי מתמד ואם תאמר אמאי לא תפס מוכח תפס דמשכח בעינן לבילה ואמי מריבוי דכשכר וי"ל דוקלכא לא קאי אכי"ת אלא אגידולי קרקע דקרע דהא עור וגיזה וקנקן לאו בני מלבילה ניתהו:

הדר אמינא צאן על גב עורו אין. ואם תאמר ואם נפקא לן מיין לגבי קנקן יב דעור נמי משיב כדאמרי' בסעור והרוטב (סוגין דף קיח.) וי"ל דעור לא הוי כל כך שומר לבשר דמסופקנא לא הוי שומר יג אבל יין מי מפשר גלא קנקן יד: לילעה

לא נצרכה יא אלא שנתן לתוכן שמן אמר ליה אביי ותיפוק ליה משום שמן לא צריכא יב שנתן דמי מים ומלח בהבלעה ובהבלעה מי שרי אין והתניא בן בג בג אומר יג בבקר ד מלמד שלוקחין בקר על גב עורו ובצאן מלמד שלוקחין צאן על גב גיזתה ובין מלמד ה שלוקחין יין על גב קנקנו ובשכר מלמד ו שלוקחין תמד משהחמיץ א"ר יוחנן מאן דמתרגם לי בבקר אליבא דבן בג בג ז מובילנא מאניה אבתריה לבי מסותא מאי טעמא כולהו צריכי לבר מבבקר דלא צריך מאי צריכי דאי כתב רחמנא בבקר הוה אמינא בקר הוא דמזדבן על גב עורו משום דגופיה הוא אבל צאן על גב גיזתה דלאו גופיה הוא אימא לא ואי כתב רחמנא בצאן על גב גיזתה הוה אמינא משום דמחובר בה אבל יין ע"ג קנקנו אימא לא ואי כתב רחמנא בין הוה אמינא משום דהיינו נטירותיה אבל תמד משהחמיץ דקיוהא בעלמא הוא אימא לא כתב רחמנא שבר ואי כתב רחמנא בשכר הוה אמינא מאי שבר דבילה קעילית דפירא הוא אבל יין על גב קנקנו אימא לא ואי כתב רחמנא יין על גב קנקנו דהיינו נטירותיה אבל צאן על גב גיזתה אימא לא כתב רחמנא צאן דאפילו על גב גיזתה בבקר למה לי וכ"ת אי לא כתב רחמנא בבקר הוה אמינא צאן על גב עורה אין על גב גיזתה לא כתב רחמנא בבקר לאתויי עורו אייתר ליה צאן לאתויי גיזתה אי לא כתב רחמנא בקר לא הוה אמינא צאן על גב עורה אין על גב גיזתה לא דאם כן לכתוב רחמנא בקר דממילא אייתר ליה צאן וכיון דכתב רחמנא צאן דאפילו על גב גיזתה בבקר למה לי השתא צאן על גב גיזתה מיזדבנא בקר על גב עורו מיבעיא א] היינו דקאמר רבי יוחנן מאן דמתרגם לי בבקר אליבא דבן בג בג מובילנא מאניה לבי מסותא במאי קא מיפלגי רבי יהודה בן גדיש ור"א והני תנאי דלקמן ר' יהודה בן גדיש ור"א דרשי רבויי ומיעוטי והני תנאי דרשי כללי ופרטי ר' יהודה בן גדיש ור"א דרשי ריבויי ומיעוטי [ו]ונתתה הכסף בכל אשר תאוה נפשך ריבה בבקר ובצאן ובין ובשכר מיעט ובכל אשר תשאלך נפשך חזר וריבה ריבה ומיעט וריבה ריבה הכל מאי רבי רבי כל מילי ומאי מיעט לר"א מיעט ציר לר' יהודה בן גדיש מיעט מים ומלח והני תנאי דרשי כללי ופרטי ג] דתניא ונתתה הכסף בכל אשר תאוה נפשך חזר וכלל ובצאן ובין ובשכר פרט ובכל אשר תשאלך נפשך חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט [ו]מה הפרט מפורש פרי מפרי וגידולי קרקע אף כל פרי מפרי וגידולי קרקע ותניא אידך מה הפרט מפורש ולד ולדות הארץ אף כל ולד ולדות הארץ מאי ביניהו אמר אבי דגים איכא ביניהו למאן דאמר פרי מפרי וגידולי קרקע הני דגים גידולי קרקע נינהו למאן דאמר ולד ולדות הארץ דגים ממיא אידו ומי אמר אבי דגים גידולי קרקע נינהו והאמר אבי אבל

ביניהו אמר אבי דגים איכא ביניהו. האי תנא דמרבי כל דהוא פרי מפרי וגדולי קרקע מרבי אפי' דגים, דהני נמי גידולי קרקע נינהו. ואקשינן דאביי אדאביי, אי דגים גידולי קרקע נינהו, אמאי

א) נ"מ מת. סנהדרין סב:], ב) ב"ק נד: קג. מיר לה:, ג) [דף כח:], ד) [דף כט.],

תורה אור השלם

1. וְנָתַתָּה הַכֶּסֶף בְּכֹל אֲשֶׁר תְּאַוֶּה נַפְשְׁךָ בַּבָּקָר וּבַצֹּאן וּבַיַּיִן וּבַשֵּׁכָר וּבְכֹל אֲשֶׁר תִּשְׁאָלְךָ נַפְשֶׁךָ וְאָכַלְתָּ שָׁם לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ וְשָׂמַחְתָּ אַתָּה וּבֵיתֶךָ: דברים יד כו

הגהות מהר"ב רנשבורג

[א] גמ' היינו דקתמר ר' יוחנן מאן דמתרגם לי בבקר בבקר אליבא דבן בג בג. עי' ב"ק נד ע"ב תוס' ד"ה מנה ד"ה מנה ד"ה ממון וכו' וב"מ ל"ע אלא הקשו מן בבקר להסכת ולא שייך מיושם:

לעזי רש"י

איגרו"ס [איגרוי"ם]. חומציות.

מוסף רש"י

שלוקחין בקר על גב עורו. שכשר לזבחי שלמים ומגלין דמי שעור בבבל ויוצא למוען (מנחות פב.). **לבי מסותא.** מרתף, כמו מסמותא, ויתכן מתרגמין ומסמי (סנהדרין סב:). **פרי מפרי.** ולד מולד, יין מענבים ושכר מתמרים, למעוטי כמהין ופטריות ומים ומלח דאיט פרי מפרי (ב"ק נד:). **וגידולי קרקע.** למעוטי דגים שאין נקחין בכסף מעשר (שם).

מוסף תוספות

א. דכל שהגריעות שבו הוא מפני שלא נגמר בישולו או שהוא מחוסר הכשר אכילה, אבל מ"מ אוכל הוא או פרי, דין הוא שיהא ניקח בכסף מעשר ואע"פ שאין מערבין בו, דלגבי עירוב בעינן מידי דחזי לאכלו בשעה שקונה עירוב כי אי אפשר לתקנו בשבת, ולגבי כסף מעשר הרי יכול לתקנו ולאכלו. ויטב"ש. ב. שהגריעות שלו מחמת שאינו חשוב אוכל גמור ולא פרי גמור, אבל מ"מ נאכל הוא כמות שהוא חי. סס. ג. מפני שאתה חושבו פרי או אוכל. סס. ד. [ד]כל שכן שראוי לחשבו אוכל לענין עירוב ודרבנן. סס. ה. בעלי חיים אין. תוס' יומא עו: ד"ה גמר. ו. שאין בעלי חיים. סס. ז. וכל הפחות צריך לכלל ופרט וכלל שני פרטים, בקר ויין או בקר ושכר או צאן ויין או צאן ושכר, חד לבעלי חיים וחד לדבר שאין בו רוח חיים. ויטב"ש. ח. וגידולי קרקע. תוס' סס. ט. [ו]למה לי התם למימר דלא משתעי בדבילה קעילית משום דגמר שכר שכר מנזיר. תוס' הלמ"ש.

י. [ו]מכיון דדרשינן ביין מלמד שלוקחין יין על גבי קנקנו תו לא איצטריך קרא לאיתויי דבילה קעילית, כדמוכח סוגיא דשמעתין, אלא מוקמינן ליה לתמד שהחמיץ. סס. יא. דהתם בשבועות ובזימא אתינן לומר דשתיה בכלל אכילה מדכתב רחמנא ואכלת וכתב שכר, וטרחינן לברורי דשכר היינו וכו' לא דבילה קעילית, ולמה לן למיטרח בהא דאפילו תימא דשכר היינו דבילה קעילית מכל מקום בי"ת דבשכר הינו תמד ומינה שמעינן שפיר דשתיה בכלל אכילה. ויטב"ש. יב. ואי משום דהיינו נטירותיה הערו נמי חשיב שומר. תוס' הלמ"ש. יג. דמשהופשט עורו אין הבשר צריך לו. סס. יד. היין צריך לקנקן כל שעה. סס.

פוטיתא. שרץ המים קטן שאין בו כזית ואפ"ה כיון דבריה היא אכילה היא ולוקה ד' מלקיות. בשרץ המים כתיב (א) בתורת כהנים ז) אל תשקצו את נפשותיכם בכל השרץ השורץ ולא תטמאו בהם הרי כאן שנים וכלל בהן בין שרץ הארץ בין שרץ המים ומשום מבשרם לא תאכלו ח) ומשום וכל אשר אין לו סנפיר וקשקשת לא תאכלו ט): **נמלה.** שהוא שרץ הארץ לוקה ה' תרתי הא דאמרן וכל הולך על גחון לכל השרץ השורץ על הארץ לא תאכלום הרי ג' וכל השרץ השורץ על הארץ שקץ הוא לא יאכל הרי ד' ולא תטמאו את נפשותיכם בכל השרץ הרומש על הארץ הרי ה' כולן בפרשת ויהי ביום השמיני י): **צרעה לוקה שש.** שהיא שרץ העוף ולקי בכל הני חמשה מוסף עליו וכל שרץ העוף שקץ י) הוא לא יאכל ל) במשנה תורה מ). והאי דכתיב בקדושים תהיו ולא תשקצו את נפשותיכ' בבהמה ובעוף ובכל אשר תרמוש י) לא חשיב ליה דבבהמה וחיה ועוף גדולים משתעי ולא בשרצים דלא כתיב בהו שרץ. לשון שרץ דבר שהוא נד בארץ ואינו נראה אלא ע"י שירוצו וריחושו מפני קוטנו: **ואם איתא.** דדגים גידולי קרקע נינהו פוטיתא נמי לילקי משום שרץ הארץ גרס ולא גרס לילקי ה' דשבע בעי למילקי חמש דשרץ הארץ ושתים דשרץ המים: **מאי טעמא דמאן דמרבי עופות קסבר.** כל היכא דאיכא כלל ופרט וכלל כללא בתרא עיקר ובתריה אזלינן: **והוה ליה פרט וכלל ונעשה כלל מוסיף על הפרט ומרבי כל מילי וכללא קמא.** דאתי למעוטי ולמימר דנדרשיה בכלל ופרט ואין בכלל אלא מה שבפרט ולא נרבי מידי לא אזלינן בתריה ומיהו אהני פורתא למימר דכי מרבי כללא בתרא לא כל מילי מרבי אלא כעין הפרט מאי דדמי ליה מב' צדדין דהוי פרי מפרי וגידולי קרקע ומיתרבי נמי עופות בהאי דינא ולמעוטי דגים דלא דמו ליה אלא בחד צד בפרי מפרי: **ומאן דממעט עופות קסבר.** כל היכא דאיכא כלל ופרט כללא קמא דווקא ואין בכלל אלא מה שבפרט וממעטי כל מילי ואפי' מאי דדמי ליה בפרטא והדר כתב כללא בתרא לאפוקי ממיעוטא דכללא קמא במקצת ולאתויי מיהא מידי דדמי לפרטא בכל ג' צדדין דהוי פרי מפרי וגידולי קרקע וולד וולדות הארץ: **פעפועין.** ירקות שקורין קקול"י בל' ארמי יוטלי"ש בלע"ז: **חלגלוגות.** פולפי"ר בלע"ז: **גודגדניות.** אליינדר"א בלע"ז: **חזיז.** שחת של תבואה כשהוא ירק וגוזזין ואוכלין אותו: **כפניות.** תמרים רעות שלא בישלו כל צרכן: **גודגדניות.** ממעיטין את הזרע: **ואם הוקשו.** הקלחין כעץ שכבר צמח בהן זרעו קשין הקלחין לכל אדם: **תרגמא.** להא דאמר רב מערבין אשלא הוקשו וזה המערב בהן יש לו בנים להשתא חזו ליה: **הנדקוקי מדאי.** גודגדניות שבמדי יפות הן: **כשות.** הומלו"ן: בבבל אוכלין חזיז וכי אתא רב לבבל וחזא דאכלי להו אמר מערבין ומעיקרא אמר דאין מערבין: **לירק.** לאכול בירקן: **זרען חייב.** במעשר ואע"פ שלא זרען מתחילה לכך: **וירקן פטור.** דלאו מידי הוא: **שחליים.** קרישו"ן: **הגרגיר.** אורוג"א נאכל בין זרע ובין ירק: **כי קאמר רב.** דמערבין בהן: בדגונייתא

א) א אכל פוטיתא לוקה ארבע נמלה לוקה חמש ב צירעה לוקה שש ואם איתא פוטיתא נמי לילקי משום השרץ השורץ על הארץ אלא אמר רבינא עופות איכא בינייהו למאן דאמר פרי מפרי וגידולי קרקע ג הני נמי גידולי קרקע נינהו למאן דאמר ולד ולדות הארץ הני עופות ג) מן הרקק נבראו מאן דמרבי עופות מאי טעמיה ומאן דממעיט עופות מאי טעמיה מאן דמרבי עופות קסבר כללא בתרא דוקא פרט וכלל נעשה כלל מוסף על הפרט ואיתרבו להו כל מילי ואהני כללא קמא למעוטי כל דלא דמי ליה משני צדדין ומאן דממעט עופות קסבר כללא קמא דווקא כלל ופרט ואין בכלל אלא מה שבפרט הני אין מידי אחרינא לא ואהני כללא בתרא לרבויי כל דדמי ליה משלשה צדדין: א"ר יהודה משמיה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב מערבין בפעפועין ובחלגלוגות ובגודגדניות אבל לא בחזיז ולא ד בכפניות ובגודגדניות מי מערבין והתניא גודגדניות מרובי בנים יאכלו חשוכי בנים לא יאכלו ה ואם הוקשו לזרע אף מרובי בנים לא יאכלו תרגמא אשלא הוקשו לזרע ומרובי בנים ואיבעית אימא לעולם לחשוכי בנים דהא חזו למרובי בנים מי לא תנן ג) מערבין לנזיר ביין ולישראל בתרומה אלמא אע"ג דלא חזי להאי חזי להאי הכא נמי אע"ג דלא חזי להאי חזי להאי ואיבעית אימא כי קאמר רב בהנדקוקי מדאי ובחזיז לא והאמר רב יהודה א"ר כשות וחזיז מערבין בהן ומברכין עליהן בורא פרי האדמה לא קשיא הא מקמי ד) דאתא רב לבבל הא לבתר דאתא רב לבבל ובבל הויא פ) רובא דעלמא ו) והתניא ו הפול והשעורה ז והתילתן שזרען לירק בטלה דעתו אצל כל אדם לפיכך זרען חייב וירקן פטור ח השחליים והגרגיר שזרען לירק מתעשרין ירק וזרע זרען לזרע מתעשרין זרע וירק כי קאמר רב בדגונייתא

צירעה לוקה שש. פי' בקונט' דהא דכתיב בקדושים לא תשקצו וגו' ובכל אשר תרמש האדמה בגדולים משתעי דלא כתיב שרץ וקשה דבפרק ד' מיתות (סנהדרין דף נט:) דרשינן ובכל חיה הרומשת זה נחש משמע דרמישה נמי הוי דבר הרוחש א כמו נחש ההולך על גחונו ומפרש ה"ר יעקב דאורלינ"ש דבמעילה פרק קדשי מזבח (דף טז:) מוקי האי קרא דוקא בשמונה שרצים כדכתיב אשר הבדלתי לכם לטמא במובדלין דבר הכתוב: **אהני כללא קמא למעוטי כל דלא דמי ליה משני צדדים.** וא"ת דבנזיר בפ' ג' מינין (דף לה:) אמר מאי איכא בין תרי פרטי וכללא לתרי כללי ופרטא תרי כללי ופרטא אי איכא דדמי ליה אפי' בחד צד מרבינן תרי פרטי וכללא עד דדמי ליה משני צדדין משמע דבחד צד סגי ב וי"ל דשני צדדין דהכא הוי כחד צד דהתם דשני צדדין פרי מפרי וגידולי קרקע שוין הן ג ובפ"ק דקדושין (דף כד:) גבי שן ועין דריש מה הפרט מפורש מומין שבגלוי ואינו חוזר הא נמי צדדין שוין והא דפריך התם למימר מה הפרט מפורש מומין שבגלוי ובטל ממלאכה ואינו חוזר היינו למאן דאמר כללא קמא דווקא ד דע"כ צד דבטל ממלאכתו גרוע מהנך מדקמשני לחפשי ישלחנו ריבויא הוא ואם שוה הוא אמאי מרבינן ליה טפי משאר צדדין וכי האי סוגיא איתא בחולין (דף סו.) בסוף אלו טריפות גבי ארבה ה ובריש אלו מומין (בכורות דף לז.) גבי פסח או עור ו ואתו כולהו כמאן דאמר כללא קמא דווקא כדפירש' ועוד אומר ר"י דאתא שפיר אפי' למ"ד כללא בתרא דווקא ולדידיה נמי צריך שידמה בכל צדדין החשובין אע"פ שהא' חשוב מחבירו רק שלא יהיה צד גרוע יותר מדאי ז אבל למאן דאמר כללא קמא דוקא מצריך שיהא דומה אף בצד גרוע הרבה והדבר מסור לחכמים להכיר איזהו צד גרוע שחולקין בו: **ובבל** הויא רובא דעלמא והתניא כו'. תימה ח אמאי לא משני כדמשני בפ' חבית (שבת ד' קמד:) ט מי דמי ערביא אתרא הכא בטלה דעתו אצל כל אדם וי"ל דהתם ודאי שייך לחלק דכולי עלמא נמי אם היו להם גמלים הרבה כמו בערביא היו מקיימין קוצים בשדותיהן י ולכך יש חשיבות באתרא אבל בית מנשיא אע"פ שכל העולם נמי אם היו להם רמונים היו סוחטין כיון דלא הוי אלא חד גברא בטלה דעתו יא אבל הכא שבכל העולם יש חזיז ולא אכלי אין לחלק בין אתרא לגברא יב ולהכי נמי לקמן (דף כט:) דפריך ופרסאי הוו רובא דעלמא ולא מייתי מהך ברייתא דליבטלו פרסאי לגבי רובא דעלמא דאין לי לבטלם כיון דרוב בשר יש להם ושאר העולם נמי אם הוי להם רוב בשר היו אוכלים בלא לחם דומיא דערביא ומייתי שפיר מבגדי עניים דלא בעי שיעור עשירים כיון שפחות חשוב בעיניהן ועוד דמדמי השיעורים להדדי ולא שייך נמי לאתויי לקמן ההיא דחבית: [וע"ע תוס' שבת לה: ד"ה ואת"ל] **לפיכך** זרען חייב וירקן פטור. אין להקשות מאי לפיכך הא קתני דבטלה דעתו דאיכא למימר בטלה דעתו לענין דמתעשר אחר הבאת שליש כדין זרע או לענין תורם מן הרעה על היפה: **לזרע** מתעשרין זרע וירק. תימה אמאי לא עירב ותני להו זרען לזרע או לירק מתעשרין זרע וירק ואומר ר"י דהיכא דזרען לירק הוי ירק עיקר ומתעשר הכל אחר לקיטה כירק יג בין ירק בין זרע ואם זרע לזרע מתעשר הכל יד לשעבר אחר זמן הראוי למעשר זרע טו ולא בתר לקיטה ולהכי תנא ברישא ירק וזרע ובסיפא זרע וירק דברישא ירק עיקר ובסיפא זרע עיקר ונפקא מינה נמי לעניין מן הרעה על היפה דכשירק עיקר הוי ירק יפה טז וכשזרע עיקר הוי זרע יפה והוי מן הזורע על הירק מן היפה על הרעה וכן משמע בירושלמי בפרק [רביעי] דמעשרות:

ראשונים

קרקע נינהו, ואידך תנא ממעט להו דלא וולד וולדות נינהו [אלא] מרקק מים איברו. ואמרינן מכדי הני תרי תנאי כללי ופרטי דרשינ', מ"ט האי ממעט לעוף והאי מרבה ליה. ואמרינן האי תנא דמרבי ליה לעוף קסבר כללא בתרא דווקא, דהדר וכתב ובכל אשר תשאלך נפשך דהוה פרט וכלל דנעשה כלל מוסיף על הפרט ואיתרבי להו כל מילי א), אהני כללא קמא למעוטי כל דדמי ליה משני צדדין, והן פרי מפרי וגידולי קרקע, ולא דמי להו משני צדדין, כגון מים ומלח כמיהין ופטריות שאינן פרי מפרי. וכגון דגין שהן פרי מפרי ואינן גידולי קרקע, ומרבי אפילו עופות שהן פרי מפרי וגידולי קרקע. ואידך תנא סבר כללא קמא דווקא דהוה ליה כלל ופרט, ותורת כל כלל ופרט אין בכלל אלא מה שפרט הני דפריש קרא אין מידי אחרינא לא. אהני כללא בתרא לרבויי כל דדמי ליה בשלשה צדדין, והן פרי מפרי וגידולי קרקע. ותולדת בריתו מן הארץ. למעוטי מים ומלח וכמיהין ופטריות כדאמרן. ולעופות נמי אע"ג דאינון פרי מפרי וגידולי קרקע, מרקק מים נבראו. ואינן דומין לבקר וצאן שהן פרי מפרי וגידולי קרקע, ותולדת ברייתם מן הארץ. וכעינין שמועה זו היא במס' נזיר, וסוגיא חדא היא לתרווייהו כאשר פירשנו. וכן בענין (מבית) [מנורת בית] המקדש ר' דריש לה בכללי ופרטי, ומרבי כל מיני מתכות וממעט של עץ. ור' יוסי ב"ר יהודה דריש ליה ברבויי ומיעוטי ואינו ממעט אלא של חרש בלבד. וכל אחד דורש הלשון שקבל מרבותיו. ירושלמי בכאן בעירובין ובפרק מעשר שני ניתן לאכילה בסופו, מתני' ר' עקיבא ולא ר' ישמעאל, דר' ישמעאל דרש ונתתה הכסף בכל אשר תאוה נפשך כלל, בבקר ובצאן וביין ובשכר פרט, ובכל אשר תשאלך נפשך חזר וכלל, כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט, מה הפרט מפורש וולד וולדות הארץ, אף כל וולד וולדות הארץ. ר' עקיבא דריש מה הפרט מפורש פרי וולד פרי ומכשיר פרי, אף כל פרי וולד פרי ומכשיר פרי. מה נפיק מביניהון עופות דגים וחגבים כמיהין ופטריות, לר' ישמעאל אין נקחין בכסף מעשר, לר' עקיבא נקחין. וקשיא לן מאי שנא הני כללי דדרשי להו הכי משאר כללי. ופרקינן משום דהני כללי דכתיב דרך אחת, היא כללא קמא היא כללא בתרא. דהא תאוה נפשך ותשאלך נפשך חדא מילתא לפיכך חלקו, האי אמר כללא קמא דווקא והאי אמר כללא בתרא דווקא. **פי' פעפועין.** שמעינו כי הן ירקות שיש בהן מליחות והן קאקולי. **ירושלמי** בפרק האחרון בפאה, פעפועין וגודגדניות וחלגלוגות אינון, חלגלוגות, אמר רב קוולי והנדקוקי ופרפחינין. [ומקשינן וגודגדניות] שממעטין הזרע והן בני אדם אוכלין אותן, ומאחר שאינן מאכל לכל אדם אלא למרובי בנים בלבד ולא לחשוכי בנים, ופרקינן כשם שמערבין ביין לנזיר ולישראל בתרומה אף על פי שאינו ראוי, וההיתר הוא בהן, מערבין בהן אפילו לנזיר ולישראל. הכא נמי כיון דחזו למרובי בנים מערבין בהן אפילו לחשוכי בנים. איבעית אימא כי אמר רב בהנדוקי מדאי. פי' בעודן פגין. מסקנא חזיז דבבלאי לא מערבינן בהן, דגונייתא מערבין בהן. דתנן [השחליים] (השאולין) והגרגיר שזרען לירק מתעשרין זרע וירק.

א) נראה דצ"ל כל מילי דדמי ליה מב' צדדין וכן פרי מפרי וגדולי קרקע ואהני כללא קמא למיעוטי מאי דלא דמי להו וכו'.

עין משפט נר מצוה

יג א מיי' פ"ב מהלכות מאכלות אסורות הל' כג [וברב אלפס סוף פרק ג דחולין ד' רפב. וברא"ש שם סימן סט]:
יד ב מיי' שם הל' כג:
טו ג מיי' פ"ו מהל' מעשר שני הל' יב:
טז ד ה טוש"ע א"ח סי' שפו ס"ה:
יז ו מיי' פ"ב מהלכות תרומות הלכה ז:
יח ז מיי' שם הלכה ח:
יט ח מיי' שם הלכה ה:

מוסף רש"י

אכל פוטיתא לוקה ארבע. חד לאו בשרץ המים בתורת כהנים דהוא ספר ויקרא, וחד במשנה תורה, ושני לאוין כתובים בתורת כהנים בשקצים סתם, אל תשקצו את נפשותיכם בכל השרץ השורץ ולא תטמאו בהם והכא לא כתיב על הארץ ומשמע בין שרץ המים ובין שרץ הארץ, הרי ארבע (פסחים כד. ובכי"ז מכות טז:). נמלה לוקה חמש. בלא נמלה חיה הואיל ובריה שלימה היא אכילתה בכל שהוא ולוקה חמש, שני לאוין הכתובין בשרץ סתם כמו שפירשתי, ושלשה לאוין הכתובין בשרץ הארץ בתורת כהנים (מכות שם). צירעה לוקה שש. צירעה שרץ העוף היא וגם שורצת על הארץ ויש בה כל חמש לאוין ומוסף עליה לאו דשרץ העוף במשנה תורה וכל שרץ העוף טמא הוא לכם לא יאכלו, שרץ לשון רחוש ונענוע ואינו נראה, ואין בהמה וחיה הגבוהין מן הארץ בכלל שרץ, הלכך לא תשקצו את נפשותיכם בבהמה ובעוף וגו' דכתיב בקדושים תהיו, אינו מן המנין דלאו בשרצים כתיב (פסחים כד:). מן הרקק. גרביל"א שיש בה מים ועפר (חולין כז:). מערבין לנזיר. עירובי תחומין, ביין. ואע"ג דלא חזי לדידיה חזי לאחריני וכיון דמזונא הוא וגבי אחריני שרו ליה רבנן (לעיל כו:). או. אע"ג דמעולה שאינה ראויה לו היא, הואיל ואי מתשיל אנזירותיה שריא ליה מערבין (פסחים כג.). ולישראל בתרומה. דהא חזיא לכהן (לעיל כו:). או. דאי בעי מיתשיל עלה, דתרומות טעות אינה תרומה והדרא לטיבלה והדר מפריש עלה מינה וכה (פסחים כג.).

רב נסים גאון

אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב מערבין בפעפועין ובלגלוגות ובגודגדניות. פירושו בגמ' דבני מערבא והכי גרסי, בעון קומוי אילין אינון, אמר לון קקולי והנדקוקי ופרפחיני.

רבינו חננאל

אכל פוטיתא דהוא דג טמא לוקה משום תאל"ס, נילקי נמי משום שרץ השרץ על הארץ. ומשני רבינא לא תימא דגים איכא בינייהו, דדגים ודאי אליבא דאביי לאו גידולי קרקע נינהו, אלא אימא עופות איכא בינייהו, האי תנא דמרבי להו דגידולי

מסורת הש"ס

א) מכות טז: פסחים כד., ב) [חולין סז: ע"ש], ג) [לעיל כו:], ד) [עי' תוס' גיטין ו. ותוס' ב"ק פ. ד"ה מכי אתא], ה) [שבת לג. וש"נ], ו) [תוספתא פ"ב דשביעית ה"ז], ז) [ויקרא יא], ח) [שם], ט) [דברים יד], י) [ויקרא יא], כ) [דברים יד], ל) [צ"ל טמא], מ) [דברים יד], נ) [ויקרא כ],

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה פוטיתא וכו' ד' מלקיות בשרץ המים כתיב מבשרם לא תאכלו בת"כ בויהי ביום השמיני ולאו שני במשנה תורה וכל אשר אין לו סנפיר וקשקשת לא תאכלו וכתיב בת"כ אל תשקצו את נפשותיכם וכו' בין שרץ המים הס"ד:

לעזי רש"י

יוטיל"ש. מין סלק. פולפיי"ר. רגלה, חלגלוגה (עשב בר). אליינדר"א. כוסבר. הומלו"ן. כשות. קרישו"ן. שחלים. אורוג"א. גרגיר (צמח).

מוסף תוספות

א. דלשון רמישה שייך על הדבר הרוחש על הארץ. תוס' הרא"ש. ב. ואילו הכא אמרינן דלכל הפחות בעינן דדמי ליה בשני צדדין. ריטב"א. ג. שקולין ושוין הן. תוס' הרא"ש. ואי אפשר להביא אחד מהם ולהוציא לחבירו, וכל כה"ג לא חשיבי אלא כחד צד, ושקולים הם ויבואו שניהם. ריטב"א. ד. דלמ"ד כללא בתרא דוקא סגי בהני תרי צדדין דחשיבי כחד צד, אבל למ"ד כללא קמא דוקא בעינן דדמי ליה אפילו באותו צד שבטל ממלאכתו, דהוא גרוע טפי מאינך. תוס' הרא"ש. ה. דקתני הצד השוה שבהן שיש לו ד' רגלים וד' כנפים וקרסולים וכנפיו חופין את רובו, ופריך עלה מה להצד השוה שבהן שכן ראשו ארוך, וההוא צד הוא גרוע טפי משאר צדדין מדמרבי ליה מדכתיב סלעם, ואליבא דמ"ד כללא קמא פריך דניבעי גם הצד הגרוע, אבל הנך ד' קמאי חשיבי כחד צד. שם. ו. דדריש מה הפרט מפורש מומין שבגלוי ואינו חוזר וכו', [ו]פריך עלייהו ואימא מה הפרט [מפורש] מומין שבגלוי ובטל ממלאכתו ואינו חוזר. שם. ז. וכל הצדדין החשובין נקראין צד אחד. שם. ח. מאי קא מקשי מגברא לדוכתא. ריטב"א. ט. [ד]אמרינן אין סוחטין ברמונים ושל בית [מנשיא] היו סוחטין ברמונים, ואמרינן הלכה כשל בית [מנשיא], ופרכינן ושל בית [מנשיא] הוי רובא דעלמא, ומהדרינן אין דתנן המקיים קוצים בכרם רבי אליעזר אומר קידש שכן בערביא מקיימין קוצים בשדותיהן לגמליהן, ופרכינן מי דמי וכו'. ריטב"א. י. [ד]אע"פ שאין נוהגין כן בשאר מקומות אינו מנהג משונה למי שמקיים אותם, דודאי טובים הם לגמלים אלא לפי שאין הגמלים מצויים בשאר המקומות. שם. יא. [ד]מנהגא דגברא חד או משפחה אחת לא חשיבא לעולם למהוי רובא דעלמא. שם. יב. [ד]כשהמנהג משונה מאד ויוצא מדרך השכל והראוי, אפילו היכא דהוו נהיגי ביה באתרא אין מנהגם מנהג ואפילו לדידהו, ובטלה דעתם אצל כל אדם וכו', והיינו דפרכינן הכא וכי בבל רובא דעלמא לגרור אותם למנהגם, אדרבה כיון שמנהגם משונה אפילו לגבי דידהו אינו מנהג, וכהא דתנן בפול ושעורה שזרען לירק וכו', דהא ודאי אין ראוי לזרוע תבואה בשביל לאכול השחת ולא לזרוע פולין ושעורין משום ירקן, ומשום הכי אפילו הם אתרא וכו' בטלה דעתם. שם. יג. נפק"מ לעונת המעשרות לענין מעשר שנה שניה ושלישית, כגון שזורען לשנה שניה ולקטן בשלישית וכו', מתעשרין מעשר עני כדין שנה שלישית. שם. יד. אף הירק. תוס' הרא"ש. טו. דהיינו השרשה. שם, וריטב"א. טו. דהיינו אחר הבאת שליש. טז. כי אם זרען לירק הא אחשביה לירק, והוה ליה לגבי זרע כיפה לגבי רע, ואם בא לתרום ולעשר מזה על זה מעשר מן הירק על הזרע דהו"ל מן היפה על הרע, אבל לא מן הזורע על הירק דהוה ליה כתורם מן הרע על היפה. שם.

בדגונייתא זרע גרגיר למאי חזי א"ר יוחנן שכן ראשונים שלא היה להן פלפלין שוחקין אותו ומטבילין בו את הצלי (א) ר' זירא כי הוה חליש מגרסיה הוה אזיל ויתיב אפיתחא דרב יהודה בר אמי אמר כי נפקי ועיילי רבנן איקום מקמייהו ואקבל בהו אגרא נפק אתא ינוקא דבי רב א"ל מאי אגמרך רבך א"ל כשות בורא פרי האדמה חזיז שהכל נהיה בדברו אמר ליה אדרבה איפכא מיסתברא האי מארעא קא מרבי והאי מאוירא קא מרבי והלכתא כינוקא דבי רב מ"ט האי גמר פירי והאי לאו גמר פירי ומאי דקאמרת האי מארעא קא רבי והאי מאוירא קא רבי לא היא כשות נמי מארעא קא רבי דהא קא חזינן דקטלינן לה להיזמתא ומייתא (א) כשותא ובכפניות אין מערבין והתניא קור ניקח בכסף מעשר ואין מטמא טומאת אוכלין וכפניות נקחות בכסף מעשר ומטמאות טומאת אוכלים רבי יהודה אומר קור הרי הוא כעץ לכל דבריו אלא שניקח בכסף מעשר וכפניות הרי הן כפרי לכל דבריהם אלא שפטורות מן המעשר התם בדניסחני אי הכי בהא לימא רבי יהודה פטורות מן המעשר והתניא אמר רבי יהודה לא הוזכרו פגי ביתיוני אלא לענין מעשר בלבד פגי ביתיוני ואהיני דטובינא חייבין במעשר אלא לעולם לאו בניסחני ולענין טומאת אוכלין שאני כדאמר רבי יוחנן הואיל וראוי למתקן ע"י האור הכא נמי הואיל ויכול למתקן ע"י האור והיכא אתמר דרבי יוחנן אהא דתניא שקדים המרים קטנים חייבין גדולים פטורין מתוקים גדולים חייבין קטנים פטורין רבי שמעון ברבי יוסי אומר משום אביו זה וזה לפטור ואמרי לה זה וזה לחיוב א"ר אילעא (ב) הורה רבי חנינא בציפורי כדברי האומר זה וזה לפטור ולמאן דאמר זה וזה לחיוב למאי חזי א"ר יוחנן הואיל וראוי למתקן ע"י האור אמר מר רבי יהודה אומר קור הרי הוא כעץ לכל דבריו אלא שניקח בכסף מעשר היינו תנא קמא אמר אביי שלקו וטגנו איכא בינייהו מתקיף לה רבא מי איכא למאן דאמר שלקו וטגנו לא והתניא העור והשיליא אין מטמאין טומאת אוכלין עור ששלקו ושיליא שחישב עליה מטמאין טומאת אוכלין אלא אמר רבא איכא בינייהו ברכה דאתמר קור רב יהודה אמר בורא פרי האדמה ושמואל אמר שהכל נהיה בדברו רב יהודה אמר בורא פרי האדמה אוכלא הוא ושמואל אמר שהכל נהיה בדברו כיון שסופו להקשות לא מברכינן עילויה בורא פרי האדמה א"ל שמואל לרב יהודה שיננא כוותיך מסתברא דהא צנון שסופו להקשות ומברכינן עליה בורא פרי האדמה ולא היא צנון נטעי אינשי אדעתא דפוגלא דיקלא לא נטעי אינשי אדעתא דקורא ואע"ג דקלסיה שמואל לרב יהודה הלכתא כוותיה דשמואל: גופא אמר רב יהודה אמר רב כשות וחזיז מערבין בהן ומברכין עליהם בורא פרי האדמה כשות בכמה כדאמר רב יחיאל כמלא היד הכא נמי כמלא היד חזיז בכמה אמר רבה בר טוביה בר יצחק אמר רב כמלא אוזילתא דאיכרי אמר רב חלקיה בר טוביה מערבין בקליא בקליא ס"ד אלא בירקא דקליא וכמה אמר רב יחיאל כמלא היד רבי ירמיה נפק לקירייתא בעו מיניה מהו לערב בפולין לחין לא הוה בידיה כי אתא לבי מדרשא אמרו ליה הכי אמר רבי ינאי מערבין בפולין לחין וכמה אמר רב יחיאל כמלא היד אמר רב המנונא מערבין בתרדין חיין איני והאמר רב חסדא סילקא חייא קטיל גברא חייא ההוא

בדגונייתא. בחזיז שגדל בגינה דכולי עלמא אכלי להו: **כשות** גדל בהיזמי ואין לו שורש בקרקע אלא מהיזמי למח: **כשות גמר פרי.** ונקרא פרי: **דקטלי להיזמתא.** שקוצצין ההיזמי ומייתא כשותא אלמא אי לא ינקא מארעא לא רביא: **קור.** דבר רך הנוסף על הדקל בכל שנה וקודם שיגיעו ימות הגשמים ויתקשה ויעשה עץ קרי ליה קור וטוב למאכל הוא: **ניקח בכסף מעשר.** דפרי מפרי וגדולי קרקע הוא: **ואינו מטמא טומאת אוכלין.** ואפילו חישב עליו להאכילו דלאו אוכל הוא: **קור הרי הוא כעץ כו'.** לקמן פריך היינו ת"ק: **אלא שפטורות מן המעשר.** דלא נגמרה מלאכתן ולתנא קמא חייבות דלכל מילי פירות נינהו ומדקתני מטמאות טומאת אוכלים אלמא אוכל נינהו: **התם.** דקתני מטמאות: **בדניסחני.** דקלים זכרים שעושין כפניות ואינם נעשים תמרים לעולם וכפניות הוא גמר פירן ולוקטים אותן בניסן והנהו אוכלא נינהו וכי קאמר רב בדקלים נקיבות שכפניות שלהן נעשים תמרים הלכך אכתי לא גמר פרי הוא: **לא הוזכרו וכו'.** בתוספתא דשביעית (פ"ז ה"א) היא ומייתי בגמרא דפסחים בפרק מקום שנהגו (ג) אוכלים בתאנים עד שיכלו פגי ביתוני רבי יהודה אומר כו': **ביתוני.** מקום: **פגי.** תאנים הן שלא נתבשלו: **אהיני.** הן כפניות והנך דטובינא כולם זכרים הן ומשום הכי חייבין במעשר דגמר פירא הוא וכל שכן דגמר פירא הוא לשאר מילי: **ויכול למתקן.** אף על פי שעכשיו בקטנותן מרין הן אבל לענין עירוב בעינן מידי דחזי בההיא שעתא והני הא לא מתקינהו ולענין מעשר משום דלא גמר פירא הוא: **קטנים חייבין.** משום שהוא גמר פרי שלהן שכשגדלין נעשין מרים: **וגדולים פטורין.** ממעשר דלאו אוכל נינהו: **מתוקין קטנים פטורין.** דלא נגמרו: **זה וזה לפטור.** מרים בין גדולים ובין קטנים גדולים דלא אוכלא קטנים דלא פירא: **שלקו.** מבושל הרבה: **וטיגנו.** בשמן פריי"ט בלע"ז. לרבי יהודה אפי' שלקו וטיגנו אינו טמא ותנא קמא אם שלקו וטיגנו מטמא דלא (ד) אמרי הרי הוא כעץ: **עור ששלקו מטמא.** אבל במחשבה גרידתא לא: **ושיליא.** אפי' במחשבה גרידתא. וכיון דמהניא שליקה לעור כ"ש לקור דחזי לאכילה מעיקרא: **ברכה איכא בינייהו.** לתנא קמא בורא פרי האדמה לרבי יהודה שהכל דסופו להקשות: **אדעתא דפוגלא.** לאוכלו כשהוא רך: **כשות בכמה.** הויא לה מזון ב' סעודות דאמרינן לקמן (דף פ:) מזון שתי סעודות לעירוב: **אוזילתא.** ווי"ל בלע"ז. אגודות ירק שכורכין האיכרים: **קליא.** קלא של עשב וקשה כעץ: **לקרייתא.** כפרים לראות בתבואתו: בשיל

ראשונים שלא היה להן פלפלין. הקשה ה"ר שמעון א"כ מהאי טעמא נמי פלפלין חייבין במעשר ואם כן מטמאין טומאת אוכלין דהא בהא תליא כדאמר בפ' בא סימן (נדה דף נ:) והתם בגמרא מייתי נמנו וגמרו שאין פלפלין מטמאין טומאת אוכלין וי"ל דהא דגרגיר חייב במעשר לאו משום דמטבילין בו אלא משום כששוחקין אותו חזי למיכל בעיניה אבל אין רגילות לשוחקו כדי לאוכלו בעיניה אלא כדי לטבל בו אבל פלפלין גם כי נשחקו לא חזו בעינייהו ופטורין מן המעשר:

והאי לאו גמר פירא הוא. והא דאמר רב יהודה אמר רב כשות וחזיז מברכין עליהן בפה"א הא אוקימנא בדגונייתא:

קור ניקח בכסף מעשר ואין מטמא טומאת אוכלים. תימה דבפ' בא סימן (נדה דף נא:) פריך גבי קושט וחימוס וראשי בשמים אי נקחין בכסף מעשר ליטמאו טומאת אוכלין ומסיק דנמנו וגמרו שאין נקחין בכסף מעשר ואין מטמאין טומאת אוכלין והכא קתני דקור ניקח בכסף מעשר ואין מטמא טומאת אוכלין וי"ל ודאי התם אי חזי לאכילה הוי אוכל ושפיר קרינן ביה מכל האוכל אשר יאכל אבל הכא קור לא מיקרי אוכל כיון דסופו להקשות ולא נטעי דיקלא אדעתא דקורא ומכל מקום ניקח בכסף מעשר דהשתא הוא רך והוי פרי מפרי אע"ג דלא הוי אוכל:

הואיל וראוי למתקן ע"י האור. וקור אף על גב דחזי ע"י שליקה וטיגון לא מטמא טומאת אוכלין משום דהוי כעץ בעלמא אלא דחזי ע"י שליקה כמו עור דבסמוך אבל הכא דבקל יכול למתקן חשיב אוכל ואף קודם מיתוק מטמא טומאת אוכלין: **זה** וזה לפטור ואמרי לה זה וזה לחיוב. אמרים גדולים וקטנים קאי אבל אין לפרש דקאי אקטנים מרים ומתוקים דבסוף פ"ק דחולין (דף כה:) גרסינן ברוב ספרים ולמ"ד זה וזה לחיוב גדולים למאי חזו:

איכא בינייהו ברכה. דלתנא קמא מברך בפה"א ואע"ג דלענין ברכה מיקרי פרי מכל מקום לא חשיב לטמא טומאת אוכלין: מאי

עין משפט נר מצוה

כ א טוש"ע א"ח סי' רד סעיף א:
כא ב מיי' פ"ז מהל' מעשר שני הל' ח:
כב ג מיי' פ"א מהל' טומאת אוכלין הלכה י:
כג ד מיי' שם הלכה יג:
כד ה מיי' פ"ב מהלכות מעשר הלכה ה:
כה ו מיי' פ"א מהל' מעשר הלכה ט ופ"ב הלכה ה סמג עשין קלה [טוש"ע י"ד סימן שלא סעיף עד]:
כו ז מיי' פ"ב מהלכות טומאת אוכלין הל' טו סמג עשין קלו:
כז ח טוש"ע א"ח סי' רג סעיף ח:
כח ט מיי' פ"ח מהל' ברכות הלכה ו סמג עשין כז טוש"ע א"ח סי' רד סעיף א:
כט י מיי' פ"א מהל' עירובין הלכה יא סמג עשין דרבנן א:
ל כ ל מיי' וסמג שם טוש"ע א"ח סי' שפו סעיף ז:

רבינו חננאל

זרע גרגיל למאי חזי. א"ר יוחנן ראשונים שלא היה להן פילפלין שוחקין זרע גרגיל ומטבילין בו בשר צלי. ואסיקנא, כישות מברכין עליה בורא פרי האדמה. דמארעא קא רבי, דהא חזינן דקטלי היזמתא ומייתא כשותא, והיא גמר פירא (פירא), אבל (חוץ) [חזיז] שהכל נהיה בדברו דהא לא גמר פירא. לפיכך אמר רב אין מערבין בחזין דדברא כדאוקימנא, וגם לא בכפוניות. ואקשינן בכפוניות לא, והתניא קור אלגומר ניקח בכסף מעשר ואינו מטמא טומאת אוכלין, כפניות ניקחות בכסף מעשר ומטמאין טומאת אוכלין כו'. ופרקינן כי תניא זו הברייתא כפניות הרי הן כפרי לכל דבריהן אלא שפטורין מן המעשר בדניס(ח)ני. פי' הן הכפוניות הללו שיוצאין בניסן העשויות להיאכל כפניות, כי הן דקלין ידועין [ש]פירותיהן נאכלין כפניות (נאכלין) ואינן מתקיימין להיגמר תמרים. אבל שאר דקלים כפניות היוצאות אחר ניסן שראויות להיות תמרים, עכשיו כפגין חשובין ולא נגמרו. ואקשינן אי הכי בהא נימא ר' יהוד' פטורה מן המעשר, והתניא א"ר יהוד' לא הוזכרו פגי בותיווני אלא לעיניין מעשר. פגיווני, פי' מקום. ואהיני דבוובניא, פי' בוסר. חייבין במעשר, פי' כיון שכן דרכם להיאכל חייבין במעשר, שכבר נגמרה מלאכתן. הכא נמי בכפניות דניסני הרי נגמרה מלאכתן, אמאי פטורין מן המעשר לר' יהודה. ופרקינן, לעולם דלאו דניסני אלא כפניות שהן פגין קתני, וכי קתני כפניות הרי הן כפרי לעיניין טומאת אוכלין קתני. מאי טעמא הואיל ויכול לתקן על ידי האור ולעשותן אוכל, וכר' יוחנן דאמר בשחיטת חולין פרק ראשון בשקדים המרים הואיל ויכול לתקן על ידי האור. והא דאמר ר' (יוחנן) יהוד' קור דהוא אגומר הרי הוא כעץ לכל דבריו, היינו תנא קמא דאמר אין מטמא אוכל. ואתא אביי לפרק **שלקו וטיגנו איכא בינייהו.** דר' יהוד' סבר אפילו שלקו וטיגנו אינו מטמא אוכלין, (שאע"פ) שהעור אינו אוכל כיון דהא עץ הוא. ותנא קמא סבר כיון דטיגנו מיטמא. [ו]דחה רבא האי פריקא מדתניא עור שלקו ושיליא שחישב עליה מטמא טומאת אוכלין, אע"פ שהעור אינו אוכל כיון ששלקו נעשה אוכל. **אמר** רבה ברכה איכא בינייהו, ר' יהוד' סבר כיון דאכיל שויא אוכלא ובריך עליה בורא פרי האדמה. ושמואל אמר כיון שסופו להקשות לאו אוכלא. **והילכתא כשמואל** דדיקלא אדעתא דקורא לא נטעי אינשי, אבל צלף דאיכא אינשי דנטעי לשיתא, תנן על מיני נצפה על העלין ועל התמרות אומר בורא פרי האדמה, ועל האביונות ועל הקפריסין אומר בורא פרי העץ. **אמר רב ששת כשות וחזין מערבין בהן ומברכין עליהן בורא פרי האדמה.** ואוקימנא בדגינוניתא. ואמרי כשות בכמה. פי' כמה שיעורים בעירוב. ופשי[ט]נ' כדאמר רב יחיאל בפולין לחין מלא היד, כשות נמי מלא יד. חזין בכמה. ופשיטנא כמו **איזולתא דאיכרי.** פי' איסורייתא, והן חבילות של חמן שקושרין אותן האיכרים, הם עובדי האדמה. **מערבין בירקא דקיליא.** כי יש ירקות ששורפין אותן ומערבין אפרן בבורית שמעבירין הכתם, ונקרא ירקא דקיליא. כדכתיב אשר קלם מלך בבל באש. ואילו הירקות ירקות שדה הנאכלין הן, ולפיכך אמר מערבין בהן. **וכמה,** מלא היד. וכן פולין לחין. אמר רב יחיאל מלא היד. אמר רב המנונא מערבין בתרדין חיין. איני והא אמרינן סילקא חייא קטיל גברי חייא.

מסורת הש"ס

א) [ברכות כח. ע"ש], ב) [תוספתא מ"ש פ"א הי"ד ותוספתא (טבול יום פ"ה) [עוקצין פ"ג ה"ו] ע"ש], ג) עוקצין פ"ג מ"ז ע"ש, ד) פסחים נג. ע"ש תוספתא פ"ז דשביעית הי"א, ה) חולין כה:, ו) [נ"ל ישמעאל], ז) [חולין עז:], ח) ברכות לו. [ושם א' קורא], ט) [קליא הוא עשב ששורפין ונותנין אותו בבורית ורוחצין ידיהן כמו קלם מלך בבל (ירמיה כט) ואלו הירקות ירקות שדה הנאכלים הם ערוך ערך קליא א'], י) בב"מ פה. רש"י ד"ה לקרייתי פי' לעירי, כ) בס"א נוסף דבור: פולין פייסולי"ש, ל) [דף נא:], מ) [וע"ע תוס' יומא פא: ד"ה שהפלפלין ותוס' נדה נ. ד"ה כל שחייב],

הגהות הב"ח

(א) גמ' ומייתא כשותא נ"ב ומייתא לשון מיתה כלומר יבש הכשות. ערוך ערך כשות: (ב) שם אמר ר' אילעא אמר ר' יהודה הורה ר' חנינא: (ג) רש"י ד"ה לא הוזכרו וכו' בפ' מקום. נ"ב דף נג ע"א: (ד) ד"ה וטיגנו וכו' דלא אמר הרי:

לעזי רש"י

פריי"ט. מטוגן. ווי"ל [בוליול"א]. אגודת עשבים. פיישול"ש (בס"א). שעועית.

מוסף רש"י

ואהיני. תמרים, **דטובינא.** מקום, ואותן פגים ואותן תמרים לעולם קטנים (פסחים נג.). **קטנים חייבין.** במעשר, שדרכן לאוכלן בקוטנם קודם שיהו מרים (חולין כה:). **מתוקים גדולים חייבין.** שנגמר פרייס, **קטנים פטורין.** שאין דרך אכילתן כך (שם). **מטמאין טומאת אוכלין.** דקי"ל דמחשבה מטויא אוכלא כל מידי דמצי למיכליה ואע"ג דלאו אורחיה (חולין קכא.). **צנון שסופו להקשות.** שאם אינו תולשו בעתו הוא מתקשה כעץ (ברכות לו.). **אדעתא דפוגלא.** לאכלו כשהוא רך ושמו פוגלא (שם).

מוסף תוספות

א. דכיון דאמרינן הכא כי מפני שלא היה להם פלפלין עושין כן מכלל דפלפלין עדיפי. ריטב"א. ב. הא דנקט ומטבילין בו צלי ולא נקט דאכלי ליה נמי בעיניה משום דעיקר שחיקתו כדי לטבל בו. תוס' יומא פא: ד"ה שהפלפלין. לפי שע"י טיבול עדיף טפי. תוס' נדה נ. ד"ה כל שחייב. ג. אלא ע"י טיבול. שם. ד. שדרכן לאוכלו כך וגמר פירא הוי. רשב"א. ה. אלמא לא תלי הא בהא. ריטב"א. ו. דהתם פרי גמור הם שנגמר עניינם לגמרי, אלא שאנו מסופקין אי חשיבי אוכל כיון שאין רגילות לאכלן אלא בתורת ציקי קדירה, וכיון דכן אם הם חשיבי אוכל לכסף מעשר הוא הדין לטומאת אוכלין ואי לא חשיבי אוכל לחד מינייהו אף לאידך לא חשיבי אוכל. שם. ז. דכתיב גבי טומאה מכל האוכל אשר יאכל, כלומר שעיקרו לאכילה ואם מניחין אותו יהא ראוי לאכילה לעתיד וכו', וקור זה אין עיקרו לאכילה דלאו אדעתא דהכי נטעו ליה ואם אתה מניחו הרי מתקשה ויוצא מעצמו מתורת אוכל. שם. ח. אלא על ידי שליקה וטיגון. תוס' הרא"ש. ט. מידי דהוה אחיטין ושעורין דלא חזו לאכילה, מדאין מערבין בהן, ומטמאין טומאת אוכלין משום דחזו על ידי בישול. שם.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

[א]ההוא בבשיל ולא בשיל איכא דאמרי אמר רב המנונא אין מערבין בתרדין חיין דאמר רב חסדא סילקא חייא קטיל גברא חייא והא קא חזינן דקא אכלי ולא מייתי התם בבשיל ולא בשיל אמר רב חסדא [א]תבשיל של תרדין יפה ללב וטוב לעינים וכל שכן לבני מעיים אמר אביי והוא דיתיב אבי תפי ועביד [ב]תוך תוך אמר רבא [ג]הריני כבן עזאי בשוקי טבריא אמר ליה ההוא מרבנן לרבא תפוחים בכמה אמר ליה וכי מערבין בתפוחים ולא [ד]והתנן [ב]כל האוכלין מצטרפין לפסול את הגוויה בחצי פרס [ג]ובמזון שתי סעודות לעירוב [ד]וכביצה לטמא טומאת אוכלים והאי מאי תיובתא אילימא משום דקתני כל האוכלין והני בני אכילה נינהו [ה]והאמר רבי יוחנן אין למדין מן הכללות ואפילו במקום שנאמר בו חוץ אלא משום דקתני ובמזון שתי סעודות לעירוב וכביצה לטמא טומאת אוכלין והני נמי בני טמויי טומאת אוכלין נינהו וכמה אמר ר"נ [ה]תפוחים בקב מיתיבי ר"ש בן אלעזר אומר [ו]עוכלא תבלין וליטרא ירק ועשרה אגוזין וחמשה אפרסקין ושני רמונים ואתרוג אחד ואמר גורסק בר דרי משמיה דרב מנשיא בר שגובלי משמיה דרב [ז]וכן לעירוב והני נמי ליהוו כי אפרסקין הני חשיבי והני לא חשיבי אמר רב יוסף שרא ליה מריה לרב מנשיא בר שגובלי אנא אמריתא ניהליה אמתני' והוא אמרה אברייתא [ו]דתנן [ח]אין פותחין לעני בגורן מחצי קב חטין וקב שעורין רבי מאיר אומר חצי קב שעורין וקב וחצי כוסמין וקב גרוגרות [ט]או מנה דבילה רבי עקיבא אומר פרס [י]וחצי לוג יין ר"ע אומר רביעית [כ]ורביעית שמן ר"ע אומר שמינית ושאר כל הפירות אמר אבא שאול [ל]כדי שימכרם ויקח בהן מזון שתי סעודות ואמר רב וכן לעירוב ומאי אולמיה דהאי מהך דהאי אילימא משום דקא תני בהך תבלין ותבלין לאו בני אכילה נינהו אטו הכא מי לא קתני חטין ושעורין ולאו בני אכילה נינהו אלא משום דקתני חצי לוג יין ואמר רב [מ]מערבין (א) בשתי רביעיות של יין מדבעינן כולי האי ש"מ כי אמר רב וכן לעירוב אהא מתני' קאמר ש"מ אמר מר ובמזון שתי סעודות לעירוב סבר רב יוסף למימר עד דאיכא סעודה מהאי וסעודה מהאי אמר ליה רבה אפילו למחצה לשליש ולרביע גופא אמר רב מערבין בשתי רביעיות של יין ומי בעינן כולי האי והתניא רבי שמעון בן אלעזר אומר יין כדי לאכול בו [נ]חומץ כדי לטבל בו זיתים ובצלים כדי לאכול בהן שתי סעודות התם [ס]בחמרא מבשלא אמר מר חומץ כדי לטבל בו אמר רב גידל אמר רב כדי לטבל בו מזון שתי סעודות של ירק איכא דאמרי אמר רב גידל אמר רב ירק הנאכל בשתי סעודות אמר מר זיתים ובצלים כדי לאכול בהן מזון שתי סעודות ובבצלים מי מערבין והתניא [ז]אמר ר' שמעון בן אלעזר פעם אחת [ח]שבת רבי מאיר בערדיסקא ובא אדם אחד לפניו אמר לו ר' עירבתי בבצלים לטיבעין והושיבו ר' מאיר בארבע אמות שלו לא קשיא הא בעלים הא באימהות דתניא אכל בצל והשכים ומת אין אומרין ממה מת ואמר שמואל לא שנו אלא בעלים אבל באימהות לית לן בה ובעלין נמי לא אמרן אלא דלא

רש"י

בשיל ולא בשיל. קטיל גברא: **איכא דאמרי אמר רב המנונא כו' והא חזינן אינשי דאכלי ולא מייתי התם בבשיל ולא בשיל.** כי קאמר רב המנונא אין מערבין בבשיל ולא בשיל: **אבי תפי.** בכירה מקום שפיתת הקדירה: **ועביד תוך תוך.** שמבושל יפה ונלטמק כולו עד שנימוח וכשהוא רותח דומה כמשמיע קול זה תוך תוך[ט]: **הריני כבן עזאי בשוקי טבריא.** יומא בדיחא הוה ליה לרבא ואמר להו לתלמידיו השתא גילי דעתאי והריני מזומן להשיב בחריפות לכל מי שישאלני כבן עזאי שהיה דורש בשוקי טבריא ולא היה בימיו עוקר הרים כמותו [י][והיה אומר [ס] כל חכמי ישראל לפני כקליפת השום חוץ מן הקרח הזה][כ]: **לפסול את הגוויה.** אם אכל אוכלין טמאין אע"ג שאין אוכל מטמא אדם במגע אי אכיל מינייהו חצי פרס דהיינו שני ביצים נפסל מלאכול בתרומה כדתנן בפירקין דלקמן (דף פב.) וחצי חציה לפסול את הגוויה. חציה היינו פרס ל' פרוסה וחצי חציה היינו חצי פרס: **אלא משום דתני.** עירוב דומיא דטומאת אוכלין דמשמע כל שהוא מטמא טומאת אוכלין יש לו מזון שתי סעודות חזי לעירוב ותפוחין בני טמויי נינהו: **ר' שמעון בן אלעזר.** במעשר עני שמחלקו לעניים הרבה על הגורן קאי וקאמר אין פוחתין לעני בגורן מהאי שיעור דכתיב[ל] ונתת ללוי לגר ליתום ולאלמנה ובציר מהכי לא הוי נתינה: **עוכלא.** [א] שמינית [ב] שבליטרא וליטרא הוא לוג: **וכן לעירוב.** דחלק עני בגורן נמי מזון שתי סעודות היא כדאמר לקמן: ה"ג **והני נמי ליהוי כאפרסקין.** ותיסגי בחמשה: **חשיבי.** ואמרינן לקמן[מ] כל שהוא ליפתן כדי לאכול בו אלמא לאו ממש סעודות[נ] דליהוי כולה סעודתא מההוא מינא בעינן אלא כל מידי לפום חשיבותיה אם ליפתן שאדם רגיל ללפת בו את הפת [שיעורו כדי ללפת בו את הפת] לשתי סעודות ואם דבר הרגיל לבא בקינוח סעודה הוא שיעורו בכדי שאדם רגיל להביא קינוח לב' סעודות: **שרי ליה מריה.** ימחול לו אדונו[ס] על דבר זה לרבי מנשיא: **דאנא אמריתא ניהליה.** להא דאמר רב וכן לעירוב אמתני' כדמפרש ואזיל והוא אגמריה לגורסק בר דרי אברייתא: **אין פותחין לעני בגורן.** ממעשר עני אם יש לו הרבה לחלק ובאו עניים הרבה והוא מחלק לכל אחד אל יפחות לו משיעור זה דנתינה בעינן. והתם[ע] קתני היה לו דבר מועט נותן לפניהם והן מחלקין ביניהן: **מחצי קב חיטין.** ואם שעורין קב ואם כוסמין קב ומחצה: **דבילה.** לאחר שנדרסין בעיגול קרי להו דבילה ושוב אינו מוכר במדה אלא במשקל: **פרס.** חצי מנה: **ומאי אולמיה דהאי מהך.** דאיקפד רב יוסף ארב מנשיא דאמר אברייתא במאי דאיירי מתניתין לא איירי ברייתא ולא סתרן אהדדי הני שיעורייהו בהכי והני שיעורייהו בהכי: **לאו בני אכילה נינהו.** וסבירא ליה לרב יוסף דאין מערבין בהן הלכך וכן לעירוב לאו עלה אתמר: **אלא משום דקתני חצי לוג יין.** דהיינו שתי רביעיות ושמעינן ליה לרב גבי עירוב נמי דקאמר הכי: **וסעודה מהאי.** ב' אוכלין מצטרפין לעירוב אבל ג' וד' דליכא סעודה מכל חד לא: **יין כדי לאכול בו.** לשרות בו פת מזון ב' סעודות: **חומץ כדי לטבל בו.** בשר מזון ב' סעודות: **כדי לאכול בהן.** ללפת בהן את הפת דב' סעודות: **התם.** דקתני יין כדי לאכול בו: **בחמרא מבושל.** קאמר דחשוב ללפת בו אבל חמרא בעלמא בעינן להיות בו שתיית ב' סעודות והיינו ב' רביעיות: **מזון ב' סעודות ירק.** שכל הסעודה מן הירק: **ירק הנאכל לב' סעודות.** בפת: **בערדיסקא ובא אדם אחד לפניו.** בשבת מחוץ לתחום על ידי עירוב שעירב ממקומו לטיבעין והיה ערדיסקא באלפים אמה שבין עירובו לטיבעין: **והושיבו ר' מאיר בד' אמות.** ואסר לו לבאת ולזוז ממקומו מד' אמותיו שהיה עומד בהן בשעת שאלה דקסבר לאו עירוב הוא ונמצא יוצא חוץ לתחום בלא עירוב ותנן לקמן בפ' מי שהוציאוהו (דף מה.) אין לו אלא ד' אמות: **עלין.** לא חשיבי ורעים לאכול: דלא

תוספות

מאי אולמיה דהאי מהאי. [א] נראה לפרש [ס] דקים ליה להש"ס דרב יוסף לא שמעיה דרב אמתני' בפירוש אלא משום טעם דקדק רב יוסף דאמר רב אמתני' ולהכי קאמר מאי אולמיה דהאי מהאי מאיזה כח בא לדקדק ומשני משום דקתני מתני' חצי לוג יין ואמר רב מערבין בשתי רביעיות יין והך מילתא לא אמר רב בפירוש אלא מכללא דההיא דוכן לעירוב איתמר א"כ שמע מינה דוכן לעירוב אמתני' איתמר דאי אברייתא מנא ליה דסבר רב מערבין בשתי רביעיות יין דהא פשיטא דאין ללמוד זה מזה מדלא אמר כל שיעורי עירוב כשיעורי מתנות עניים: **חומץ** כדי לטבל בו. היינו רביעית[ב] כדאמרינן בפרק הדר (דף סח.) וליקנו להו רביעתא דחלא בחביתא: **והושיבו** ר' מאיר בד' אמותיו. חוץ לעיר היה דבעיר היה מהלך את כולה[ג] כדאמר במי שהוציאוהו (דף מא:) אי נמי סבר לה כרבי יהושע דאמר אין לו אלא ארבע אמות ואין לומר משום דרבי מאיר קניס שוגג אטו מזיד דהא בדאורייתא לא קניס ואית ליה בפירקין [דף לה:] דתחומין דאורייתא ועוד כיון דחשבינן כל העיר כארבע אמות אפילו במזיד נמי מהלך את את כולה דמזיד נמי אית ליה ארבע אמות. בתוספות רבינו יהודה: מפני

מסורת הש"ס

א) ברכות לט., ב) [פסחים עד.], ג) [קידושין כ. סוטה מה. ערכין ל:], ד) מעילה יז: כריתות יג. [מקוואות פ"י מ"ז], ה) לעיל כז. קידושין לד., ו) פאה פ"ח מ"ה, ז) [תוספתא פ"ו ה"ב], ח) [לפנינו איתא היינו יושבין לפני ר"מ], ט) [ועי' רש"י פסחים עד. ד"ה רבי ישמעאל], י) ס"א, כ) [בכורות נח.], ל) [דברים כו], מ) [ע"ב], נ) [ברבינו יהונתן: ממש שתי סעודות], ס) בס"א: המקום, ע) [פאה פ"ח מ"ו],

הגהות הב"ח

(א) גמ' בשתי רביעיות של יין (מדבעינן כולי האי) תא"מ ונ"ב ס"א אינו:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה הריני כבן עזאי וכו' והיה אומר כל חכמי ישראל וכו'. בכורות נח ע"א: תוס' ד"ה מאי אולמי' וכו' דקים ליה להש"ס. כעין זה בתוס' בשבת דף ט ע"ב ד"ה הא לן וש"נ:

הגהות הגר"א

[א] רש"י ד"ה עוכלא שמינית. נ"ב ורשב"ם כתב חמישית. (כ"ה ברשב"ם ב"ב צ' א' ד"ה ועוכלא וע"ש פ"ט ב' ד"ה תומן): [ב] שם שבליטרא. נ"ב צ"ל שבלוג: (והוא סה"ד ואח"כ מה"ד) וליטרא. הוא חצי לוג. כצ"ל. (וכמ"ש בירושלמי פ"י דתרומות והביאו הר"ש שם במתני' ח'):

מוסף תוספות

א. וא"ת ומאי קשיא ליה אמאי הקפיד, בדין הקפיד, דהיה כעוס במה שלא אמר האמת, דאמת הוא דרב לא אמר וכן לעירוב אלא אשיעורין דתנא במתניתין ולא אהנך דברייתא, וי"ל וכו'. תוס' ר"פ. ב. [ד]ברביעית חומץ יש לטבל שתי סעודות. ריטב"א לקמן סח. ג. דהא קי"ל שהיוצא מתחומו וכו' שיכול להלוך כל העיר. ריטב"א.

רבינו חננאל

ופרקינן ההוא בבשיל ולא בשיל. אמר רבא הריני כבן עזאי בשוקי טבריא. פי' רבא משתבח ואמר הריני [ידוע] בחכמה (ידוע) בעירובין כמו שהיה בן עזאי ידוע בחוכמתו בשוקי טבריא. שאלו ההוא מרבנן שיעור תפוחין בעירוב כמה. א"ל רבא וכי מערבין בתפוחין. א"ל ההוא מרבנן ולא, והתנן במס' מעילה פרק רביעי כל האוכלין מצטרפין לפסול את הגויה כבחצי פרס. ובמזון שתי סעודות לעירוב. קתני מיהת כל האוכלין ואפי' התפוחין נמי בכללן שגם הם אוכלין הן. ודחאו רבא הא אמר ר' יוחנן אין למידין מן הכללות. כלומר האי דקתני כל, לאו דווקא הוא. ואמרינן לאו (מכלל) [מכל] אלא מדקתני ובמזון שתי סעודות לעירוב וכביצה לטמא טומאת אוכלין, והני נמי בני טמויי נינהו ללמד דווקא קתני. ולא מצא רבא תשובה. ופי' רב נחמן תפוחין בעירובין [בקב]. וכן הלכה. ומותיב עליה מיהא דתני בפיאה בפרק האחרון בירושלמי, וקרוב לעניין הזה בספרי דבי רב, ר"ש בן אלעזר אומר עוכלא תבלין וליטרא ירק, עשרה אגוזין, וה' אפרסקין, ב' רמונים, ואתרוג אחד. ואמר קורסק בר דר משום (דרבנן) [דרב] וכן לעירוב. ואם איתא ניהוי ה' תפוחים כשיעור אפרסקין ה'. ושנינן תפוחין דשכיחי

רבינו חננאל (המשך)

קב, אפרסקין דלא שכיחי ה'. אמר רב יוסף שרא ליה מריה לרב מנשיא בר שגובלי דאנא אמר[י]תא ניהליה. הא דאמר רב וכן לעיניין [עירוב] אמתניתין דתנן בסוף פיאה, אין פוחתין (לעיניין) [לעניים] בגורן מחצי קב חיטין וקב שעורין. ר' מאיר אמר חצי קב, וקב וחצי כוסמין, וקב גרוגרות או מנה דבילה [ר"ע אומר] פרס. חצי לוג יין ר' עקיב' אומר רביעית. רביעית שמן ר' עקיבא אומר שמינית. ושאר כל הפירות אמר אבא שאול כדי שימכרם ויקח בהן מזון שתי סעודות. והוא אמר הא דרב וכן לעירוב (בזו) [על זו] הברייתא. ומאי אולמיה דמתני' מברייתא. משום דתני בברייתא תבלין, ותבלין לאו בני אכילה ולאו בני עירוב נינהו. אטו מתני' (מילתא) [מי לא] תני חיטין ושעורין דלאו בני אכילה נינהו. אלא משום דקתני במתני' חצי לוג יין. ואמר רב מערבין בשתי רביעיות של יין, ש"מ כי אמר רב וכן לעירוב אמתני' קאמר ש"מ. ואם הוא יין מבושל אמר רב כדי לאכול בו. חומץ כדי ליטבול בו. זיתים ובצלים כדי לאכול בהן שתי סעודות. וכמזון ב' סעודות לעירוב. סבר רב יוסף עד דאיכא סעודה מהאי וסעודה מהאי מצטרפין. ואסיקנא [דאפילו למחצה ולשליש ולרביע]. (חומץ כדי לטבול בו) [בצלים כדי לאכול מהן] מזון ב' סעודות. הני מילי באמהות אבל בעלין לא, ועלין נמי לא אמרן אלא

עין משפט נר מצוה

לא א [מיי' פ"א מהל' עירובין הל' יא] טוש"ע א"ח סי' שפו סעיף ה:

לב ב מיי' פ"ד מהל' טומאת אוכלין הלכה ג:

לג ג מיי' פ"א מהלכות עירובין הל' ט [יא] סמג עשין דרבנן א טוש"ע א"ח שם סעיף ד:

לד ד מיי' פ"ד מהלכות טומאת אוכלין הל' ג:

לה ה ו ז מיי' פ"א מהל' עירובין הלכה יא ופ"ו מהל' מתנות עניים הל' ח סמג שם טוש"ע א"ח סי' שפו סעיף ז:

לו ח ט י כ ל מיי' פ"ו מהלכות מתנות עניים הל' ח:

לז מ נ ס מיי' פ"א מהל' עירובין הלכה [י] יא סמג עשין דרבנן א טוש"ע א"ח שם סעיף ו:

מוסף רש"י

ועביד תוך תוך. כלומר שסלוק ונמחה מאד וקול רתיחתו נשמעת כקול תוך תוך (ברכות לט.). **הריני כבן עזאי בשוקי טבריא.** יום אחד היה דעתו גלולה, אמר הריני כאן בפומבדיתא מוכן להשיב דבר לשואל בעומק ובחריפות כבן עזאי שהיה חריף ודורש בשוקי טבריא (סוטה מה. וכעי"ז קדושין כ.) או: הריני משובח במקומי שאני דרשן ובקי כבן עזאי שהיה משתבח בשוקי טבריא, כדתניא בבכורות בפ' תשיעי (נח.) בן עזאי אומר כל חכמי ישראל לפני כקליפת השום (ערכין ל:). **אין למדין מן הכללות.** כל היכא דתנן כלל לא אמרינן דוקא הוא, דאיכא כלל דלא דק במילתיה ואיכא מילי דליתנהו בההוא כלל, **ואפילו במקום שנאמר בו חוץ.** מדבר פלוני, דאיכא למימר מדאפקיה להאי וודאי דק בכלליה אפילו הכי לא ילפינן מיניה דדלמא שייר ולא אפיק כל מאי דבעי (לעיל כז. וכעי"ז קדושין לד.).

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות